

Umeå tingsrätt

Mark- och miljödomstolen

YTTRANDE

Mål M 1573-20; Talga AB, ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till gruvverksamhet m.m. vid Nunasvaara Södra, Kiruna kommun.

Talga AB ("Talga" eller "bolaget") har inom ramen för Esbo-samrådet tagit del av yttrande från miljöministeriet i Finland, ("Miljöministeriet"), aktbil. 231, och därtill bilagor med yttranden från följande: Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland ("NTM-centralen"); Fiskerimyndigheten genom NTM-centralen ("Fiskerimyndigheten"); Lapplands förbund; Miljönämnden i Rovaniemi stad ("Rovaniemi miljönämnd"); Kommunstyrelsen i Ylitornio kommun; Enontekiö kommun; Miljö- och hälsönämnden i Tunturi-Lappi kommun; Forststyrelsen; Naturresursinstitutet, Luke ("Naturresursinstitutet"); Finlands Naturskyddsförbund ("Naturskyddsförbundet"); Renbeteslagsföreningen; Kukkolas delägarlag; NTM-centralen i Kajanaland samt Miljöskyddsmyndigheten.

Bolaget har vidare inom ramen för kommunikationen enligt lagen (2010:897) om gränsälvsöverenskommelse mellan Sverige och Finland ("GÄK") tagit del av yttrande från Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland ("NTM-centralen"), aktbil. 234, med svensk översättning i aktbil. 242.

Bolaget noterar att Sametinget, Säkerhets- och kemikalieverket samt Miljöskyddet i arktiska Lappland har avstått från att yttra sig samt att Ylitornio kommun har överlåtit åt Rovaniemi miljönämnd att yttra sig för kommunens räkning (aktbil. 231).

Mark- och miljödomstolen har genom aktbil. 223 förelagt bolaget att yttra sig över inkomna yttranden (se även aktbil. 226).

Talga vidhåller sina yrkanden och villkorsförslag samt vad bolaget i övrigt anfört i sina tidigare ingivna inlagor. Talga anför härutöver följande.

Innehållsförteckning

A.	Inledning och disposition	3
B.	Bemötande	3
B.1	Ansökans omfattning och avgränsning.....	3
B.2	Samråd och likabehandling enligt internationella konventioner	4
B.2.1	Tillämpning av GÄK och genomförande av Esbo-samråd	4
B.2.2	GÄK	5
B.2.3	Esbo-konventionen.....	7
B.3	Miljökonsekvenser och gränsöverskridande påverkan	9
B.4	Påverkan på vatten.....	11
B.4.1	Påverkan på Torneälven	11
B.4.2	Utsläpp till vatten	13
B.4.3	Beredskap för klimatförändringar och oväntade situationer	17
B.5	Påverkan på fiske.....	20
B.6	Påverkan på Natura 2000-områden	21
B.7	Påverkan på människor.....	24
B.8	Påverkan på rennäring	24
B.9	Efterbehandlingsplan	25
B.10	BAT-slutsatser	25
C.	Bilagor och översatta handlingar	26

A. Inledning och disposition

1. Talgas bemötande och svar på inkomna synpunkter redovisas tematiskt nedan i avsnitt B.
2. I den utsträckning Talga redan tidigare har redovisat sitt underlag, bedömning eller ståndpunkt i ett visst avseende upprepas inte detta. Synpunkter av enda innebörden att synpunktslämnaren inte delar Talgas uppfattning eller mer allmänna synpunkter om gruvverksamhet behandlas inte i det nedanstående. Vidare görs i framställningen inte någon skillnad på om en viss synpunkt inkommit inom ramen för lagen (2010:897) om gränsöverskridande samarbete mellan Sverige och Finland ("GÄK") eller samråd enligt Esbo-konventionen. Dessa bemöts istället samlat i syfte att förkorta framställningen.
3. De begrepp och definitioner som använts i bolagets tidigare inlagor används med samma betydelse i detta yttrande. Där hänvisning görs till aktbilagen i löptext avses handlingen på svenska (dvs. inte i finsk översättning). En redogörelse för översättning av handlingar inom ramen för GÄK respektive Esbo följer i avsnitt C.
4. I vissa fall hänvisas till inlagor i målet som inte har översatts eller kommit finska parter tillhanda inom ramen för vare sig Esbo eller GÄK. Bolaget menar i dessa fall att det inte är aktuellt att översätta dessa inlagor (vilket utvecklas i avsnitt B.2), men önskar oaktat detta ändå visa att inkommen synpunkt beaktats inom ramen för prövningen, och då i vilken inlaga så skett.

B. Bemötande

B.1 Ansökans omfattning och avgränsning

5. *NTM-centralen har påpekat att projektet utgör del av bolagets plan att bryta grafitmalm från ytterligare tre malmkroppar (Nunasvaara Norra, Niska Södra och Niska Norra) och att projektet därför kan bli mycket större. Fiskerimyndigheten har anfört att miljökonsekvensbeskrivningen saknar en bedömning av de kumulativa effekterna av de planerade brytningarna i övriga malmkroppar. Rovaniemi miljö nämnd har anfört att bolaget bör utreda den kumulativa effekten som utsläpp av vatten kan få om andra gruvor anläggs inom Torneälvens avrinningsområde, och huruvida de svenska gruvprojekten riskerar att öka koncentrationen av skadliga*

ämnen så mycket att det inte längre är möjligt att anlägga gruvor på den finska sidan.

6. Förevarande ansökan avser endast gruvbrytning m.m. för malmkroppen Nunasvaara Södra. Malmkropparna Nunasvaara Norra, Niska Södra och Niska Norra (**”Projekt Niska”**) ingår i Talgas grafitprojekt Vittangi, men omfattas inte av den aktuella ansökan. För närvarande har Talga endast ansökt om bearbetningskoncession hos Bergsstaten avseende de malmkroppar som omfattas av Projekt Niska. Bolaget har inte sökt tillstånd enligt miljöbalken för dessa.
7. Kumulativa effekter i en tillståndsprövning enligt miljöbalken ska bedömas från den tillkommande verksamheten, pågående markanvändning och exploateringar, avslutade men inte efterbehandlade verksamheter samt tillståndsgivna men ännu inte startade verksamheter (se MÖD 2019:5). Eftersom ansökta bearbetningskoncessioner i Projekt Niska inte är tillståndsgivna verksamheter ska dessa verksamheter inte beaktas vid bedömningen av kumulativa effekter inom ramen för ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för Nunasvaara Södra. Däremot kommer en eventuell senare tillståndsprövning för Projekt Niska att behöva beakta det nu sökta tillståndet till Nunasvaara Södra, för det fall detta meddelas.
8. Den bedömning som nu redogjorts för vad gäller bedömning avseende kumulativa effekter för Projekt Niska gäller på motsvarande sätt för bedömningen av kumulativa effekter för finska gruvprojekt som ännu inte är tillståndsgivna. Eftersom, såvitt nu relevant, endast tillståndsgivna verksamheter ska beaktas vid en bedömning av de kumulativa effekterna från aktuell verksamhet, ska eventuella framtida gruvprojekt i Finland (eller i Sverige) inte beaktas i förevarande prövning. Oaktat detta ska dock noteras att påverkan från utsläpp till vatten är högst begränsad och lokal, samt att det inte kan förväntas få någon detekterbar påverkan längre ner i Torneälvens avrinningsområde. Avseende utsläpp till Torneälven hänvisas vidare till bolagets svar under B.2 och B.4 nedan.

B.2 Samråd och likabehandling enligt internationella konventioner

B.2.1 Tillämpning av GÄK och genomförande av Esbo-samråd

9. *Ett flertal instanser har haft synpunkter på att endast en liten del av bolagets miljökonsekvensbeskrivning har översatts till finska, och att de flesta bilagor*

antingen har saknats eller endast varit tillgängliga i sammanfattad form.

Miljöministeriet har anfört att den tabell där de finska synpunkterna som inkommit efter underrättelsen inte utgör en bedömning av gränsöverskridande påverkan.

Miljöministeriet och Forststyrelsen har även påpekat att en del av översättningarna har varit av undermålig kvalitet.

10. Talga noterar inledningsvis att bolaget vidhåller sin inställning om att verksamheten inte kommer att medföra några gränsöverskridande verkningar och följaktligen att varken GÄK eller Esbo-konventionen är tillämpliga i målet. Bolaget utvecklar i det följande sin inställning rörande tillämpning av GÄK respektive Esbo-konventionen.

B.2.2 GÄK

11. GÄK är tillämplig på bl.a. avrinningsområdena för den del av Torneälven i vilken riksgränsen löper samt de vattendrag som är sidogrenar till eller utmynnar i Torneälven (art. 1). Den ansökta verksamheten är lokaliserad inom det finsk-svenska avrinningsdistriktet och omfattas därför av GÄK:s geografiska tillämpningsområde.
12. Av art. 15 punkt 1 framgår att art. 16–21 i GÄK ska tillämpas istället för den nordiska miljöskyddskonventionen för verksamheter och åtgärder i avrinningsdistriktet som kan orsaka *gränsöverskridande verkningar för vattnens status eller för deras nyttjande*. Av punkt 2 framgår att i ärenden enligt punkt 1 ska även *andra gränsöverskridande verkningar* än de som gäller vattnens status eller nyttjande behandlas i samma ordning.
13. Det planerade verksamhetsområdet avvattnas mot sjön Hosiojärvi, vilken avvattnas mot Östra bäcken. Östra bäcken i sin tur mynnar i Torneälven. Verksamhetens utsläpp till vatten kommer följaktligen att ledas till Torneälven via Östra bäckens utlopp.
14. För att utreda verksamhetens vattenutsläppspåverkan på Torneälven har bolaget låtit utföra massbalansberäkningar för sulfat. Sulfat har valts som ämne eftersom det inte i någon större utsträckning deltar i kemiska eller biologiska processer, utan koncentrationen av ämnet i olika delar av vattenmassan i första hand beror på utspädningsprocesser. Trots att utsläppet av sulfat från Nunasvaara Södra beräknas bli betydande, med haltförhöjningar i Hosiojärvi och Östra bäcken som följd, visar beräkningarna av ämnets utbredning efter Östra bäckens utlopp i Torneälven att

sulfathalterna underskrider den föreslagna bedömningsgrundens årsmedelvärde redan efter ca 5–7 m vid medelvattenföring (MQ) och medellågvattenföring (MLQ), samt redan efter ca 2 m vid lägsta lågvattenföring.

15. Att påverkansområdet i Torneälven således blir som mest 5–7 m, dvs. mycket begränsat, trots höga sulfathalter i utgående vatten från Östra bäcken beror på de avsevärda skillnaderna som föreligger i flödena. Även om halterna är höga, är masstransporten i Östra bäcken alltså begränsad på grund av det relativt sett låga flödet, vilket utvecklas vidare i avsnitt B.4.1 nedan.
16. Påverkan är alltså begränsad redan i det direkta närområdet till utloppet från Östra bäcken, och en eventuell påverkan i Torneälvens huvudfåra skulle mot bakgrund av vad som nu redogjorts för bli så begränsad att den inte över huvud taget skulle vara detekterbar. Eventuella gränsöverskridande effekter sker därtill först när Torneälven blir gränsälv, dvs. där den rinner samman med Muonioälven, vilket sker ca 125 km från Östra bäckens utlopp i Torne älv. Vid denna punkt har ytterligande blandning av vattnet skett och påverkan genom eventuella haltökningar är alltså än mer begränsade. Det är mot denna bakgrund uteslutet att någon påvisbar påverkan kommer att föreligga vid gränsälven.
17. Vad som nu redogjorts för utvecklas i Bilaga K12 (aktbil. 85), ingiven i finsk översättning genom Bilaga 2 till förevarande yttrande; Bilaga K4 (aktbil. 77) och även under avsnitt B.4 nedan. Se även avsnitt C.3.6 i yttrandet 2022-09-01 (aktbil. 243), med finsk översättning i Bilaga 3 till förevarande yttrande.
18. Eftersom domstolen bedömt att gränsöverskridande verkningar inte kan uteslutas, och att GÄK därmed ska tillämpas, kan bolaget konstatera att de enda miljöeffekter som teoretiskt skulle kunna medföra gränsöverskridande effekter är bolagets påverkan genom utsläpp till vatten, och de effekter som skulle kunna följa som en effekt av detta. Övrig miljöpåverkan från bolagets verksamhet (såsom landskapsbild, buller, vibrationer, luftstötar, transporter, rennärning, kulturmiljö, friluftsliv och rekreation samt avfall, kemikaliehantering, energianvändning och utsläpp till luft) är ur ett gränsöverskridande perspektiv obefintliga.
19. Såsom framgår av art. 22 ska tillståndsprövande domstol, i ärenden enligt artiklarna 16 och 21, ansvara för att de som avses i art. 16 under handläggningen ges tillräcklig information på svenska och finska. Domstolen ska svara för att sammanfattningar av

tillståndsansökan och dom eller beslut finns tillgängliga på svenska och finska.

Domstolen ska också svara för att ansökningshandlingarna i nödvändig utsträckning finns på svenska och finska.

20. Eftersom verksamheten inte föranleder några gränsöverskridande verkningar för vattnets status eller nyttjande, menar bolaget att det enligt art. 22 måste vara mer än tillfyllest att det underlag som getts in till stöd för denna bedömning tillhandahålls finska parter. Bolaget och/eller domstolen har i finsk översättning tillhandahållit underlag som presenterats till stöd för att verksamheten inte kommer ha någon påverkan på vattenkvaliteten i Torneälven, och låtit berörda parter och myndigheter i Finland yttra sig häröver. I tillägg till detta så kompletterar bolaget nu även med Bilaga 2, Bilaga K12, PM avseende recipientpåverkan (aktbil. 85) i finsk översättning, såvitt avser bedömningen rörande påverkan på vatten. Därtill kompletteras med bolagets yttrande 2022-09-01, Bilaga 3, Översättning av Talgas yttrande 2022-09-01 (aktbil. 243), där frågor om vattenpåverkan också behandlas.
21. Enligt art. 22 ska alltså *sammanfattningar* av tillståndsansökan respektive ansökningshandlingarna *i nödvändig utsträckning* hållas tillgängliga på finska. Detta kan inte anses innebära att samtliga underlagshandlingar i målet ska tillhandahållas i finsk översättning. Bolaget menar att det inte är relevant eller ett krav enligt konventionen att inlagor som rör påverkansbedömningar som inte ens teoretiskt sett skulle kunna leda till gränsöverskridande verkningar hålls tillgängliga på finska.
22. Vad gäller kommentaren om att översättningen i vissa delar varit undermålig har bolaget förstått att synpunkten rör domstolens finska översättning av sammanfattningen av miljökonsekvensbeskrivningen (aktbil. 282). Bolaget noterar synpunkten, men har dessvärre för egen del svårt att kontrollera kvaliteten på översättningen eftersom bolaget inte självt är finskspråkigt, utan måste förlita sig på att översättningsfirman översatt handlingarna korrekt. Bolaget tar dock med sig synpunkten inför framtida översättningar.

B.2.3 Esbo-konventionen

23. Såsom redogjorts för under avsnitt B.2.2 föreligger ingen risk för att den planerade gruvverksamheten kan medföra några gränsöverskridande verkningar på vattnets status eller nyttjande, samt att detta är den enda gränsöverskridande effekt som bolagets verksamhet i teorin skulle kunna få. Mot denna bakgrund kan verksamheten

inte heller anses ge upphov till en *betydande skadlig* gränsöverskridande påverkan. Det är en betydligt högre tröskel än enligt GÄK och en förutsättning för att Esbo-konventionen ska bli tillämplig. Även om bolaget för egen del vidhåller sin uppfattning om att förutsättningarna för när ett Esbo-samråd ska genomföras inte är uppfyllda, genomförs nu ett Esbo-samråd som en del av prövningen.

24. Enligt art. 3.5 i Esbo-konventionen ska samrådsunderlaget ge (a) relevant information om det svenska miljökonsekvensbeskrivningsförfarandet och (b) relevant information om verksamheten (projektet) och ”*dess sannolika betydande skadliga gränsöverskridande påverkan och åtgärder för att reducera eller eliminera denna påverkan*”.
25. De uppgifter som ska tillhandahållas inom ramen för Esbo-samrådet ska alltså avse verksamhetens sannolika betydande gränsöverskridande påverkan och dess förväntade gränsöverskridande miljöeffekter. Övriga frågor ligger utanför vad som ska ingå i ett Esbo-samråd. Bolaget hänvisar till avsnitt B.2.2 ovan och konstaterar åter att det endast är påverkan från utsläpp till vatten och därtill hänförliga miljökonsekvenser som skulle kunna ha en teoretisk gränsöverskridande påverkan. Det torde därför också, liksom vad som gäller för GÄK, endast vara relevant att i finsk översättning tillhandahålla finska parter med det underlag som har presenterats avseende påverkan på vatten, vilket också har gjorts inom ramen för prövningen.
26. Bolaget har tidigare gått igenom de synpunkter som inkommit från finska parter och redogjort för att dessa beaktats inom ramen för bolagets ansökan, och redovisat detta i Bilaga 1 i yttrandet 2022-03-09 (aktbil. 145). Bolaget bemöter nu i det följande de ytterligare synpunkter som framkommit. Utifrån de skäl som framförts i avsnitt B.2.2, kan det dock inte heller vad gäller Esbo-samrådet vara relevant att samråda med finska parter rörande miljökonsekvenser som inte ens i teorin skulle kunna ha någon gränsöverskridande påverkan. Inte heller Esbo-konventionen kan följaktligen ställa krav på att bolaget ska översätta fler underlagshandlingar i målet än vad som nu gjorts och görs med förevarande yttrande.
27. Bolaget menar sammantaget att de handlingar som tillhandahållits finska myndigheter och sakägare måste anses uppfylla de krav som ställs enligt art. 3.5 i Esbo-konventionen.

B.3 Miljökonsekvenser och gränsöverskridande påverkan

28. *Miljöministeriet har noterat att miljökonsekvensbeskrivningen färdigställdes och gavs in till domstolen mer än ett år innan Finland hade blivit underrättade i enlighet med Esbokonventionen, och att även andra ansökningshandlingar verkar ha tagits fram och levererats till domstolen innan Finland hade besvarat underrättelsen. Miljöministeriet har därför anført att miljökonsekvensbeskrivningen inte når upp till kraven enligt vare sig MKB-direktivet eller Esbokonventionen.*
29. Hur Esbo-samrådet förhåller sig tidsmässigt till miljötillståndsprocessen regleras endast såtillvida att samrådsförfarandet ska ha slutförts inom rimlig tid innan det slutliga beslutet fattas om den föreslagna verksamheten, dvs. innan domstolen avgör målet slutligt. Esbo-konventionen föreskriver, till skillnad från ett nationellt samrådsförfarande, att ett samrådsförfarande enligt Esbo ska pågå parallellt med miljötillståndsansökan. Konventionen stadgar att Sverige efter färdigställandet av en miljökonsekvensbeskrivning, utan onödig fördröjning, ska inleda samråd med Finland angående bl.a. den föreslagna verksamhetens eventuella gränsöverskridande påverkan och åtgärder för att reducera eller eliminera denna påverkan (art. 5). Esbo-samrådet inleddes efter att ansökan gavs in men innan den kungjordes, och innan samtliga de kompletteringar av underlagshandlingarna inklusive miljökonsekvensbeskrivningen, som domstolen bedömde nödvändiga för att kungöra ansökan, gavs in. Det Esbo-samråd som inletts, och alltså alltjämt pågår, uppfyller därmed de krav som ställs enligt konventionen och det finns således inget stöd för påståendet om att Esbo-förfarandet inte når upp till de krav som ställs i konventionen. Detta gäller särskilt då det inte föreligger någon gränsöverskridande påverkan, och i synnerhet ingen betydande skadlig gränsöverskridande påverkan. Bolaget motsätter sig således påståendet om att förfarandet inte följer de krav som ställs enligt konventionen. Bolaget noterar för övrigt att Esbo-förfarandet skett på motsvarande sätt inom ramen för andra prövningar.¹

¹ Se t.ex. mål rörande tillstånd enligt miljöbalken till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall, SKB AB, mål M 1333-11, Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt.

30. *Naturskyddsförbundet har anfört att bolaget inte på ett tillräckligt sätt har utrett effekterna på områdets naturvärden och vattenförekomster och att projektet således inte är i linje med vare sig vattendirektivet eller gränsälvsoverenskommelsen.*
31. Bolaget har genomfört omfattande undersökningar av naturmiljön i området runt den planerade gruvan. Detta har bl.a. innefattat naturvärdesinventering och fördjupad artinventering samt undersökningar av vattenmiljöer. Sammantaget bedöms konsekvenserna för naturvärden bli små till måttliga, samt lokala, och det anses följaktligen inte föreligga något behov av att föreskriva något särskilt villkor avseende naturmiljö för verksamheten, se vidare avsnitt E.6 i ansökan (aktbil. 1). Avseende påverkan på vatten hänvisas till bolagets svar under avsnitt B.2 och B.4. Bolaget hänvisar i denna del vidare till vad bolaget anfört i avsnitt C.7.4 i yttrandet 2022-09-01 (aktbil. 243), tillgänglig i finsk översättning som Bilaga 3 till förevarande yttrande. Vad gäller synpunkten på att projektet inte är i linje med gränsälvsoverenskommelsen hänvisas till bolagets svar under avsnitt B.2.2.
32. *NTM-centralen har anfört att projektet – utifrån bolagets presenterade beräkningar – sannolikt inte kommer att få en negativ inverkan på den finska delen av Torneälven, och följaktligen inte några betydande gränsöverskridande konsekvenser. Till följd av det bristfälliga underlaget går det dock inte att bedöma om bolagets bedömning är tillräcklig.*
33. Utifrån det material som bolaget har gett in inom ramen för GÄK och Esbo-samrådet menar bolaget att det är visat att det kan uteslutas att verksamheten kommer att medföra någon negativ påverkan på den finska delen av Torneälven.
34. Bolaget hänvisar i denna del särskilt till Bilaga K4 (aktbil. 77), Bilaga K21 (aktbil. 116) och Bilaga K26 (aktbil. 121), vilka samtliga har översatts och översänts till Finland. Vidare hänvisas till Bilaga K12 (aktbil. 85), vilken ges in i finsk översättning som Bilaga 2 till förevarande yttrande. Bolaget hänvisar därutöver till avsnitt E.2 i ansökan (aktbil. 1); avsnitt B i yttrandet 2021-01-04 (aktbil. 65); avsnitt B.21 i komplettering I 2021-02-19 (aktbil. 69); avsnitt B.6 i komplettering II 2021-10-29 (aktbil. 109); skrivelsen med bilaga 2022-03-02 (aktbil. 141–142) samt avsnitt B i yttrandet 2022-03-09 (aktbil. 145).
35. Avseende frågan om påverkan på vatten hänvisas vidare till avsnitt B.4.

36. *Rovaniemi miljönämnd har påpekat att miljökonsekvensbeskrivningen saknar en beskrivning av det aktuella malmhaltiga stenmaterialet skiffer – troligen svart skiffer – som i Finland anses vara särskilt skadligt för miljön på grund av dess svavelhalt och uppkomsten av surt lakvatten som materialet medför, och har ifrågasatt huruvida det beror på att bolaget vill dölja det.*
37. Grafitfyndigheten i Nunasvaara södra innehåller varken skiffer eller svart skiffer. Fyndigheten är massiv till sin natur och gråberget runt fyndigheten består huvudsakligen av grönstenar (basalt och andesit), metasediment (kvartsit, slimmerskiffer, marmor) samt metadolerit, vilket utgör en del av Vittangis grönstensgrupp. Områdets geologi har beaktats både i den tekniska beskrivningen, Bilaga A till ansökan (aktbil. 5), och avfallskaraktiseringen, Bilaga C1 till komplettering I 2021-02-19 (aktbil. 71).
38. Vidare har påverkan från sulfidhalten i gråberget och i anrikningssanden utretts och beaktats vid karakteriseringen genom mineralogiska undersökningar, statiska prover (fullanalyser, undersökning av materialets potentiellt syrabildande samt buffrande egenskaper (ABA-försök)) och kinetiska försök (fuktkammarförsök). Den planerade avfallshanteringen under verksamhetens drift och efterbehandlingen är baserade på att utvinningsavfallet kan komma att producera surt, metallhaltigt lakvatten. De föreslagna metoderna för rening av lakvatten och den planerade täckningen av utvinningsavfall uppfyller kraven på bästa möjliga teknik. Den konceptuella utformningen av täckningen har dessutom gjorts utifrån en konservativ modellering av vattenkvaliteten (utvinningsavfallet har antagits vara potentiellt syrabildande vid tidpunkten för täckning) och konsekvenserna av detta läckage, som minskas i kvantitet genom täckningen, har beaktats vid miljökonsekvensbedömningen.

B.4 Påverkan på vatten

B.4.1 Påverkan på Torneälven

39. *Ett flertal myndigheter har påpekat att det saknas underlag för att bedöma påverkan på vattenmiljön i Torneälven.*
40. Bolaget menar att det underlag som har redovisats i målet är tillräckligt för att bedöma vilken påverkan som den sökta verksamheten kan leda till i Torneälven och att det utifrån detta går att utesluta en gränsöverskridande påverkan. I punkten 33

ovan har vidare redogjorts för vilka underlagshandlingar (tillgängliga i finsk översättning) som behandlar frågan. Bolaget utvecklar dock i det följande den sammanfattande bedömning som görs avseende påverkan på vatten, och grunderna för denna.

41. Sammanfattningsvis visar den utredning som Talga låtit genomföra att halterna av potentiellt miljöskadliga ämnen redan i Östra bäcken, innan utflödet i Torneälven, är lägre än de halter som anges i HVMFS 2019:25 (HaV:s föreskrifter om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten), se tabell 3 i yttrandet 2022-09-01 (aktbil. 243), tillgänglig i finsk översättning som Bilaga 3 till förevarande yttrande. Föreskrifterna innehåller bedömningsgrunder för särskilda förorenande ämnen (SFÄ) och gränsvärden för prioriterade ämnen som tillämpas vid bedömning av ekologisk respektive kemisk status. Dessa värden är effektbaserade. Vid utsläppshalter lägre än de föreskrivna värdena förväntas inga effekter på biologin i sjöar och vattendrag. Risken för att negativa konsekvenser skulle uppstå i Torneälven på grund av utsläpp av de aktuella ämnena är därmed att betrakta som obefintlig. Eftersom dessa ämnen understiger aktuella gränsvärden redan vid utloppet till Torneälven är det enligt EU:s vägledning CIS 27 inte nödvändigt att redogöra för blandningszoner eller påverkansområden för dessa.
42. Sulfat är inte ett av ämnena som omfattas av HVMFS 2019:25. Vissa myndigheter har lyft fram ämnet som möjligt toxiskt i vattenmiljön och år 2018 lät HaV ta fram förslag till gränsvärden. När dessa förslag togs fram förelåg det dock brister i underlaget och sulfat upptogs inte som SFÄ i HaV:s föreskrifter. Mot bakgrund av detta ingår dock sulfat ofta i utredningar avseende påverkan på vattenmiljön vid utsläpp från gruvverksamheter. Utredningarna från den sökta verksamheten visar att det kommer uppstå förhöjda halter av sulfat genom hela recipientvattensystemet, och lokalt även i Torneälven. Med anledning av detta genomfördes i början av 2021 en utredning av blandningszonens utbredning i älven, se Bilaga K12 (aktbil. 85), vilken ges in i finsk översättning som Bilaga 2 till förevarande yttrande. Oavsett flödesscenarion så är differensen mellan flödet i Östra bäcken och Torneälven betydande. Beräkningarna av ämnets utbredning efter Östra bäckens utlopp i Torneälven visar att sulfathalterna underskrider den föreslagna bedömningsgrundens årsmedelvärde redan efter ca 5–7 m vid medelvattenföring (MQ) och medellågvattenföring (MLQ), samt redan efter ca 2 m vid lägsta lågvattenföring.

43. Som nämnts ovan är anledningen till att påverkansområdet blir så begränsat i Torneälven, trots höga sulfathalter i det utgående vattnet från Östra bäcken, de avsevärda skillnaderna som föreligger i flödet. Vid det lägsta lågvattenflödet (LLQ) blir påverkansområdet som minst, vilket beror på att förhållandet mellan de två flödena under ett sådant scenario är 1:26 500 (Östra bäcken 0,7 l/s, Torneälven 18 100 l/s). Masstransporten via Östra bäcken blir under lågflödesperioder mycket liten trots att halterna beräknas bli tydligt förhöjda, vilket leder till att påverkansområdet i Torneälven blir mycket begränsat. I sammanhanget är det också värt att notera att bäckens utlopp i Torneälven är lokaliserat till en vik med lugnflytande vatten. Någon påverkan som över huvud taget är detekterbar ute i älvens huvudfåra kan därmed inte förväntas.
44. Innan utsläpp till recipient, Hosiojärvi, kommer pH-värdet i det renade vattnet att justeras, se vidare bl.a. avsnitt C.5 i komplettering II 2021-10-29 (aktbil. 109). pH-värdet ska ligga inom intervallet 6,5–7,5 som månadsmedelvärde och 6,0–8,0 som maxvärde.
45. Utvecklat underlag rörande vad som nu sammanfattats ovan följer av Bilaga B (aktbil. 15); komplettering I 2021-02-19 (aktbil. 69); Bilaga K4 (aktbil. 77); K12 (aktbil. 85), den senare ges in i finsk översättning genom Bilaga 2 till förevarande yttrande; Bilaga K21 (aktbil. 116); Bilaga K24 (aktbil. 119); Bilaga K27 (aktbil. 122) samt yttrande 2022-09-01 (aktbil. 243), tillgänglig i finsk översättning som Bilaga 3 till förevarande yttrande.

B.4.2 Utsläpp till vatten

46. *Fiskerimyndigheten har anfört att utsläpp av sulfat i Hosiojärvi kan leda till en permanent försämring av vattenkvaliteten i sjön, och att detta kan leda till påverkan i delar av Torneälven som hör till Finland. Myndigheten har även anfört att bolagets uppskattningar av sulfatkoncentrationerna i vatten som släpps ut i Hosiojärvi varierar mellan olika ansökningshandlingar. Rovaniemi miljönämnd har ifrågasatt varför bolaget inte har föreslagit gränsvärden för sulfat.*
47. Massbalansberäkningarna tar inte hänsyn till processer i recipienten, varken hydrokemiska eller biologiska, vilket bedöms innebära konservativa beräkningar. Halterna vid utflödet från Hosiojärvi är ett resultat av masstransporten i utgående vatten från klarningsmagasinet och flödet i utloppet från sjön, och tar inte hänsyn till

några eventuella processer i sjön. Oavsett vilket tillstånd som på sikt kommer att uppträda i Hosiojärvi är alltså beräkningarna genomförda direkt på utgående vatten från klarningsbassängen, och någon försämring av denna vattenkvalitet kan inte förväntas innan vattnet lämnar sjön. Oaktat detta bedöms inga försämringar nedströms Östra bäckens utlopp i Torneälven uppkomma (avseende utsläpp av sulfat se avsnitt B.4.1).² Bolaget hänvisar till Bilaga 2 till förevarande yttrande för en mer detaljerad redogörelse i denna del.

48. Vad gäller frågan om varierande utsläppsdata noterar Talga att detta har uppdaterats sedan ansökans ingivande, och att de nu aktuella uppgifterna presenteras i Tabell 1 i avsnitt C.3.6 i bolagets yttrande 2022-09-01 (aktbil. 243), tillgänglig i finsk översättning som Bilaga 3 i förevarande mål, tillsammans med en bakgrund till revideringen.
49. *Naturresursinstitutet har anfört att ökningen av halter av skadliga ämnen i Torneälven, som framgår av tabellen i rapporten Strömberg (2021), står i strid med den skriftliga delen av rapporten, enligt vilken vattenkvaliteten i Torneälven nedströms i Östra bäcken inte bedöms påverkas.*
50. Halterna av potentiellt miljöskadliga ämnen beräknas vara så pass låga redan vid utflödet från Östra bäcken att utsläppen från verksamheten inte bedöms ha någon påverkan på Torneälvens vattenkvalitet. Därtill är flödet i Torneälven betydligt större än Östra bäckens, vilket innebär att påverkansområdet beräknas bli som mest 5–7 m, se i avsnitt B.4.1 ovan. Uppgifterna i tabellen är därmed förenliga med slutsatsen att Torneälvens vattenkvalitet inte kommer att påverkas.
51. *NTM-centralen och Fiskerimyndigheten har noterat att bolaget har föreslagit gränsvärden för utsläpp till vatten av endast koppar, nickel och zink. Fiskerimyndigheten har anfört att det kan behöva föreskrivas gränsvärden även för andra metaller. Rovaniemi miljönämnd har ifrågasatt bolagets förslag om att skjuta upp frågan om slutliga villkor för utsläpp till vatten av koppar, nickel och zink under en provotid.*

² Se vidare Bilaga B7 (aktbil. 22); komplettering I 2021-02-19 (aktbil. 69); Bilaga K4 (aktbil. 77); K12 (aktbil. 85) och Bilaga K21 (aktbil. 116).

52. I den aktuella prövningen ska domstolen pröva huruvida verksamheten är tillåtlig. Talga måste förhålla sig dels till kravet att inte försämra Torneälvens status, dels skyldigheten att inte äventyra att god status för Torneälven uppnås. Talga har vidare att visa att påverkan på övriga vatten inte är oacceptabla. Frågor som inte hänför sig till verksamhetens tillåtlighet får skjutas upp under en provotid.
53. Talgas utredningar visar att påverkan på Torneälven från utsläpp av renat vatten bedöms vara mycket liten, och för de ämnen som omfattas av HaV:s föreskrifter är påverkan försumbar. Talga har följaktligen visat att verksamheten inte kommer att medföra otillåten försämring av vattenmiljön eller att möjligheten att uppnå en miljö kvalitetsnorm i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG) äventyras. Verksamheten är därmed tillåtlig och miljöpåverkan till följd av utsläpp till vatten är godtagbar.
54. Eftersom det är fråga om en ny verksamhet, där faktiska utsläpp i utgående vatten inte kan utvärderas i mer detalj innan verksamheten sätts i drift föreligger det i nuläget inte förutsättningar att föreskriva några slutliga villkor gällande utsläpp till vatten. Talga anser fortsatt att de mest relevanta ämnena att begränsa är koppar, nickel och zink men har justerat utredningsföreskriften till att även omfatta utredning av verksamhetens utsläpp till vatten av kadmium, bly, uran, nitratkväve, ammoniumkväve, totalfosfor och sulfat. Under utredningstiden har Talga föreslagit en provisorisk föreskrift avseende utsläpp av koppar, nickel och zink som bolaget måste innehålla. I denna del hänvisas vidare till vad bolaget angivit i avsnitt C.3.6 och D.2 i yttrandet 2022-09-01 (aktbil. 243), tillgänglig i finsk översättning som Bilaga 3 till detta yttrande.
55. *Fiskerimyndigheten har påpekat att dagvatten och lakvatten som samlats upp från industriområdet endast föreslås renas från olja och grafit, samtidigt som det även kan uppstå höga pH-variationer och skadliga halter av metall i vattnet. Myndigheten har anfört att det kan krävas effektivare neutralisering och avlägsnande av skadliga metaller innan vattnet släpps ut i klarningsbassängen och vidare ut i vattendraget.*
56. Malmen som bryts i verksamheten kommer att transporteras till ett krossområde. Krossområdet kommer att vara försett med ett tätskikt för att infiltrerande vatten ska kunna samlas upp i diken och ledas vidare till rening. Därefter kommer den krossade malmen på ett transportband direkt till anrikningsverket eller till malmupplaget på industriområdet. Vid krossen kommer det att finnas ett upplag för

malm. Området kommer vara omgivet av ett dike som samlar upp avrinningsvatten. Allt dagvatten som samlas in från krossområdet kommer att behandlas i vattenreningsverk 1.

57. Transportbandet som malmen transporteras på kommer att vara täckt. Efter transportbandet kommer malmen att hanteras inomhus. Det innebär att malmen och den bearbetade grafiten inte kommer i kontakt med dagvatten. Processvatten från anrikningsverket samt läckage från malmlagringsskjulen eller transportbandet kommer att ledas till reningsverk 1. Detta innebär att vatten från de områden som kan komma i kontakt med malmen kommer att renas med den mer omfattande reningen i något av vattenreningsverken. Resterande vatten, exempelvis från industriområdet, jordupplag och vägar, förväntas därmed inte innehålla några föroreningar som kräver annan behandling än oljeavskiljning eller partikelavskiljning, och behöver därför inte ledas till något av vattenreningsverken. Olje- respektive och partikelavskiljningen kommer att ta bort oljeprodukter och suspenderade grafitiska ämnen och andra sediment ur vattnet. Processen kommer att bestå av oljeavskiljning respektive sedimentation av suspenderade partiklar i vatten.
58. *Ett flertal myndigheter har efterfrågat omfattande kontroll av verksamheten avseende utsläpp till berörda recipienter, bl.a. avseende kvicksilver. NTM-centralen har anfört att kontrollprogrammet bör lämnas till NTM-centralen för yttrande innan det godkänns.*
59. Ett omfattande kontrollprogram har upprättats och provtagning enligt detta påbörjades år 2021, se bilaga K24 (aktbil. 119). Grundliga studier av vattenkemi och biologi (där även kvicksilver ingår) i området och berörda recipienter har genomförts sedan år 2016, se Bilaga B5 och B6 (aktbil. 20 och 21). Se även p. 85–89 nedan. Bolaget menar därför att tillämpliga krav uppfylls.
60. Gällande att lämna kontrollprogrammet till NTM-centralen för yttrande noterar bolaget att godkännande av kontrollprogrammet är en fråga för tillsynen och tillsynsmyndigheten. Det finns således ingen skyldighet för bolaget att lämna kontrollprogrammet till NTM-centralen för yttrande innan godkännande, och någon sådan skyldighet bör heller inte föreskrivas i tillståndet. Detta hindrar inte att tillsynsmyndigheten väljer att samråda med NTM-centralen i samband med att den hanterar frågan om kontrollprogrammet.

B.4.3 Beredskap för klimatförändringar och oväntade situationer

61. *Fiskerimyndigheten har noterat att det saknas en beskrivning av bolagets beredskap för exceptionella situationer, exempelvis risken för dammbrott i sedimentationsbassängen, och konsekvenserna av sådana situationer. Rovaniemi miljönämnd har anfört att bolaget – vid utformning av dammarna – bör beakta hur klimatförändringar kan komma att medföra ökad nederbörd i Nordkalotten.*
62. Bolaget uppfattar att Fiskerimyndighetens fråga avser den sedimentationsbassäng för vatten från dagbrotten som beskrivits i avsnitt 4.2.4.1 i den tekniska beskrivningen, Bilaga A till ansökan (aktbil. 5). Av Bilaga K18 (aktbil. 113) framgår att vattenhanteringen har förenklats och antal bassänger minskat. Sedimentationsbassängen har därför ersatts av en sedimenteringsanläggning direkt intill dagbrotten. I övrigt kommer ett fåtal mindre sedimentationsbassänger att anläggas. Dessa bassänger utgör inte dammar och är inte heller av den storlek att ett okontrollerat utflöde av vatten skulle få någon betydelse.
63. Mot bakgrund av frågorna om dammar noterar bolaget på nytt att det *kombinerade sand- och gråbergsmagasinet* inte syftar till att dämna upp eller stänga ute vatten. I anläggningen deponeras anrikningssand (som avvattnats i filterpress) och gråberg gemensamt, innanför en omgivande vall av gråberg. Eftersom det inte förekommer något fritt vatten och vallen inte syftar till att dämna upp eller stänga ute vatten utgör inte vallen en damm.
64. Vad gäller nederbörd så framgår det av Bilaga K16 (aktbil. 111) att materialens överyta alltid kommer att luta (ca 1:50) mot den omgivande gråbergsvallen. På så sätt kommer nederbörd och ytvatten att rinna mot gråbergsvallen och genom denna för att samlas upp i dike 1 eller 2. Därigenom kommer en höjdpunkt att erhållas mitt i magasinet, vilket medför att vatten inte ansamlas på magasinets yta. Samtliga flöden kommer att dräneras genom den omgivande gråbergsvallen. Under magasinets drifttid kommer gråbergsvallens krön att ligga högre än det deponerade materialet. Detta leder till att ytvatten vid kraftig nederbörd eller snösmältning kan ansamlas invid gråbergsvallen till dess att det hunnit dränera genom denna.
65. Med denna utformning är en dammkollaps, inklusive ett traditionellt dammbrott och flodvåg, inte möjlig eftersom det inte finns någon damm, dvs. ingen struktur som lagrar vatten eller annat flytande material. Det värsta tänkbara scenariot vad gäller

haveri är ett skred, eller ett brott i konstruktionens grund. Eftersom nedströms-släntens lutning är flack (1V:3H), och konstruktionen är stabil med hög marginal (säkerhetsfaktorn är väl över 1,5), är risken för skred låg. Även risken för utflöde av material är låg eftersom det lagrade materialet – en blandning av filterpressad anrikningssand och gråberg – inte är eller kan bli flytande. Ett konventionellt dammbrottsscenario bedöms därför inte vara ett troligt scenario. Skulle en olycka inträffa, t.ex. en utglidning, skulle konsekvenserna inte orsaka någon omfattande materialtransport utanför närområdet. Därmed kommer inte transport av material, och eventuellt mindre mängd vatten (i samband med ett högt flöde), kunna leda till någon större miljökonsekvens utanför närområdet. Hantering av material som glidit ut vid en större utglidning kan hanteras och tas omhand innan någon omfattande vittring skulle hinna ske. För mer information om utformningen av sand- och gråbergsmagasinet hänvisas till Bilaga K16 (aktbil. 111).

66. Som framgår av Bilaga K18 (aktbil. 113) har utformningen av processvattenbassäng och *klarningsbassäng* ändrats så att processvattenbassängen har tagits bort samtidigt som klarningsbassängen har utökats till 15 000 m³. Vatten som går till klarningsbassängen kommer att ha passerat något av vattenreningsverken eller olje- eller partikelavskiljning, beroende på typ av vatten. Från klarningsbassängen kommer vatten att tas för användning i verksamheten, medan eventuellt överskottsvatten bräddas till recipienten Hosiojärvi. Klarningsbassängen för renat vatten kommer att delvis grävas ner i marken, och inneslutas av konstgjorda morändammar. Bassängen kommer som nämnts att lagra en liten volym vatten, och om en damm går sönder kommer det rena vattnet ovanför naturlig mark att släppas ut. Konsekvenserna av ett sådant scenario kommer följaktligen att vara begränsade, särskilt om det inträffar under en period med riklig nederbörd, eftersom de mottagande områdena då redan kommer att ha högre vattennivåer än normalt.
67. Talgas beredskap för exceptionella situationer är således inbyggd i samtliga konstruktioner och möjliga konsekvenser av de värsta tänkbara scenarierna, motsvarande skred eller kollaps av en vall, är begränsade till verksamheten, industriområdet och eventuellt sjön Hosiojärvi. Om vattnet inte är förorenat kommer det sannolikt att vara fråga om låga koncentrationer, och utspädning i det mottagande vattnet kommer att medföra mindre risk för skadliga konsekvenser.

-
68. Bolaget hänvisar i denna del även till avsnitt C.4 i yttrandet 2022-09-01 (aktbil. 243), tillgänglig i finsk översättning som Bilaga 3 till förevarande yttrande.
69. *Rovaniemi miljönämnd har anfört att det måste finnas rutiner för undvikande av skador på gruvprojektets dammar, och att miljökonsekvensbeskrivningen bör kompletteras med en redovisning av projektets dammkonstruktioner och övervakning av dammsäkerheten i gruvan.*
70. Eftersom ingen av konstruktionerna innefattar konventionella dammar, se svaret i punkt 65 ovan, finns inte någon reell risk för skador på dammar i projektet. Begreppet ”skador” tolkas i sammanhanget som ett dammbrott som orsakar en flodvåg av vatten och flytande restprodukter. Vad gäller risker vid anläggande och drift kommer dessa att hanteras i förhållande till samtliga konstruktioner i verksamheten i linje med konventionella rutiner för anläggningsprojekt. Det innefattar bl.a. att förebyggande åtgärder kommer att vidtas, och innefatta tydliga instruktioner för anläggande och drift; syftet med konstruktionen, utformnings- och drift rutiner samt utbildning av personal och entreprenörer.
71. Som redan framgått kommer projektet inte att innefatta några dammar i konventionell mening, och det finns därmed som utgångspunkt inga dammsäkerhetsrisker att övervaka. Det kombinerade sand- och gråbergsmagasinet kommer dock att hanteras som en konventionell damm i flera avseenden. Både utformning, anläggande och övervakning av anläggningen kommer i stor utsträckning att följa samma principer som för en konventionell damm. Ett slutligt övervakningsprogram kommer att fastställas efter det första anläggningsskedet eftersom eventuella avvikelser från designantaganden då kommer att vara kända. Övervakning kommer att ske både på grund av miljöaspekter, och geotekniska aspekter hänförliga till stabilitet – exempelvis kommer linerns funktion, upptrycket under linern, porttryck, deformationer, vattenkvalitet och damm att övervakas.
72. I övrigt hänvisar Talga till vad bolaget anfört i avsnitt C.4.1 i yttrandet 2022-09-01 (aktbil. 243), tillgänglig i finsk översättning som Bilaga 3 till förevarande yttrande.
73. *Rovaniemi miljönämnd har anfört att det måste finnas rutiner för hantering av situationer där skadliga ämnen släpps ut. Med hänsyn till tidigare praxis rörande Kaunisvaaragruvan är nämnden skeptisk till hur en sådan situation skulle hanteras av bolaget och det svenska rättsväsendet.*

74. Som framgår av föreslaget kontrollprogram, se Bilaga K24 (aktbil. 119), kommer viktiga miljökontrollfunktioner att upprätthållas om den ansökta gruvverksamheten skulle komma att avslutas. Gällande ytvatten kommer Hosiojärvi, Östra bäcken och Västra bäcken fortsatt att kontrolleras efter stängning i samma stationer som provtas under drift, och tre stationer som kontrollerar vattenkvaliteten i dagbrottssjöarna kommer också att provtas efter stängning. Om vattentäckning av dagbrott 1–3 används kommer även deras vattenkvalitet att kontrolleras. Vad gäller grundvatten kommer samtliga grundvattenrör som provtas under drift – förutom rören GWB 12, 14, 16 och 17 S, som tas bort – att fortsätta provtas efter avslutad drift. För både yt- och grundvatten kommer provtagning att ske månadsvis under år 0–1, fyra gånger om året under år 2–10, och årligen under år 11–30.
75. Om skadliga ämnen skulle komma att läcka ut skulle detta upptäckas och hanteras. Potentiellt förorenat vatten som riskerar att läcka ut från sand- och gråbergsmagasinet och krossanläggningen kommer att samlas in och behandlas fram till dess att sand- och gråbergsmagasinet har sluttäckts och krossområdet har nedmonterats och sanerats. Vattenreningsanläggningen skulle fortsätta att drivas och potentiellt förorenat vatten från gruvan skulle samlas in och behållas i gruvan.

B.5 Påverkan på fiske

76. *Ett flertal myndigheter har framhållit Torneälvens ekonomiska värde och rekreationsvärde, och påtalat risker för att vattenkemin i Torneälven ska påverkas i sådan utsträckning att t.ex. havsöring och lax ska påverkas. Fiskerimyndigheten och Naturresursinstitutet har anfört att det bör föreskrivas villkor om övervakning av förändringar i fritidsfisket och utredningar avseende fiskebeståndet i Torneälven. Naturresursinstitutet har anfört att bolaget bör kompensera den affärsverksamhet som drabbas av eventuella negativa effekter på områdets värde som rekreationsmål.*
77. De fiskarter som nämnts, i synnerhet lax, är ekonomiskt viktiga och en viktig resurs för de båda gränsländerna. Detta gäller såväl kommersiellt fiske som inkomster till följd av turism i området. Som följer av sammanfattningen i punkt 40–44, samt i målet ingivna handlingar (se punkten 45 ovan) bedöms det inte föreligga några risker för vare sig lax eller havsöring från den sökta verksamheten – eller för den delen några andra i älven förekommande fiskarter. Denna bedömning avser såväl direkta risker för fisken i olika livsstadier (toxicitet), som indirekta risker i form av t.ex. kemiska barriärer och undvikandebeteenden. Tungmetaller bedöms inte heller

öka i t.ex. fisk som en följd av verksamheten, vilket annars skulle kunna påverka möjligheterna till konsumtion.

78. När det gäller påverkan på lekområden för lax och havsöring visar provfiskedata att sådana områden är lokaliserade till forsmiljöer uppströms Östra bäckens utlopp i Torneälven, men liknande miljöer finns även ca 1 km nedströms. Ingen påverkan på vattenkemin förväntas kvarstå i denna del av älven. Kontrollprogrammet för ytvatten, se Bilaga K24 (aktbil. 119), kommer att säkerställa att verksamhetens omgivningspåverkan, inklusive påverkan på fisk, följs upp. Det är därmed inte nödvändigt att föreskriva villkor om övervakning och utredning av fiskbeståndet i Torneälven.
79. Eftersom den sökta verksamheten inte bedöms orsaka några negativa effekter på områdets värde som rekreationsområde aktualiseras inte heller kompensation till eventuella närliggande affärsverksamheter. Skulle negativa effekter ändå uppstå, med ekonomisk skada som följd, får frågan om ersättningsanspråk hanteras separat eftersom den faller utanför prövningsramen för förevarande tillståndsprövning.
80. *Forststyrelsen har anfört att det bör övervägas huruvida en fiskevårdsavgift – som kan täcka både grundverksamheten men även eventuella risksituationer som kan uppstå – bör tas ut.*
81. Av 11 kap. 8 § miljöbalken följer en skyldighet för en verksamhetsutövare som vill bedriva en vattenverksamhet som kan *skada fisket* att vidta åtgärder till skydd för eller främjande av fisket. Av 6 kap. 5 § lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet framgår vidare att mark- och miljödomstolen, länsstyrelsen eller tillsynsmyndigheten får – om det är lämpligare – i stället ålägga tillståndshavaren att betala en särskild avgift för främjande av fisket i det vatten som berörs av vattenverksamheten eller inom något angränsande vattenområde. Som framgår av punkt 76–78 bedöms det emellertid inte föreligga några risker för skada på några i älven förekommande fiskarter, och det är således inte aktuellt att föreskriva en fiskeavgift inom ramen för förevarande prövning.

B.6 Påverkan på Natura 2000-områden

82. *Flera myndigheter har anfört att bolaget bör utreda vilka kumulativa effekter som förevarande projekt och andra planerade eller pågående gruvprojekt kan medföra*

för Natura 2000-områdena Torne och Kalix älvsystem och Torne-Muonio älvs vattenområde. Forststyrelsen har anfört att bolaget bör utreda bl.a. de sammanlagda koncentrationerna av utsläpp från gruvorna, ange deras absoluta koncentrationer och total årlig belastning samt beräkna pH-förändringar. Flera myndigheter har även påpekat att bilagorna som avser påverkan på Natura 2000-områden saknas i samrådsunderlaget.

83. Någon påverkan på bevarandevärden som pekats ut i bevarandeplanen för Torne och Kalix älvsystem förväntas inte uppkomma, varken lokalt i Torneälven eller längre nedströms där finska intressen skulle kunna påverkas. Skälen till detta beskrivs i avsnitt B.4 ovan, samt i de till målet hörande handlingarna som avser påverkan på Natura 2000, se Bilaga B9 (aktbil. 24) och Bilaga K9 (aktbil. 82). Kumulativa effekter har beskrivits för tillståndsgivna verksamheter, men däremot varken går eller ska kumulativa effekter beskrivas avseende framtida (ej tillståndsgivna) verksamheter inom ramen för förevarande mål. Det nu aktuella projektet hindrar inte uppnåendet av de bevarandemål som har beslutats för det aktuella Natura 2000-området, oaktat övriga befintliga eller planerade verksamheter i avrinningsområdet.
84. Som angivits ovan har bolaget utrett påverkan inom ramen för målet, och gett in omfattande underlag i detta avseende. Sammanfattning rörande dessa bedömningar finns tillgängliga i avsnitt B.18 i komplettering I (aktbil. 69) och C.6 i yttrandet 2022-09-01 (aktbil. 243), tillgänglig i finsk översättning genom Bilaga 3 till förevarande yttrande. Bolaget menar att dessa redogörelser i sammanhanget måste anses tillräckliga för att uppfylla de krav som ställs i GÄK respektive Esbo-konventionen, utan att underbilagorna ska behöva hållas tillgängliga för finska parter. Bolaget hänvisar i denna del till vad som anförts under avsnitt B.2.
85. *Forststyrelsen har anfört att vattnet som ska släppas ut i Natura 2000-området bör övervakas omfattande, med en frekvens som når upp till en godtagbar nivå av övervakning och tillförlitlighet, och att det bör fastställas koncentrationsgränser och maximala årliga belastningsgränser för utsläpp av vatten från gruvan. Detta är även nödvändigt för att uppnå god ekologisk status och biologisk status i Bottenviken senast år 2027. Även Naturresursinstitutet har efterfrågat koncentrationsgränser för utsläpp av skadliga ämnen till Torneälven.*
86. Skyddsåtgärder är planerade för att minimera effekterna på ytvatten i syfte att säkerställa att Torneälven skyddas och att påverkan på andra vattendrag begränsas.

Viktiga försiktighetsmått innefattar att utforma verksamhetsområdet så att alla aktiviteter sker inom en del av avrinningsområdet och att allt potentiellt förorenat vatten från verksamheten inklusive dräneringsvatten från sand- och gråbergs-magasinet samlas in och behandlas innan det släpps ut. Med de skyddsåtgärder som kommer att vidtas bedöms verksamheten inte ha någon påverkan på Torneälven. Bolaget kommer även utföra egenkontroll av verksamheten i samråd med tillsynsmyndigheten.

87. Ett preliminärt förslag till kontrollprogram lämnades in i samband med komplettering I genom Bilaga K7 (aktbil. 80). Enligt detta inleds kontrollerna före verksamhetens start för att se hur området är påverkat naturligt. Kontrollerna fortsätter under driften av verksamheten för att upptäcka och förhindra oacceptabla utsläpp samt efter att brytningen avslutas för att se till att efterbehandlingen varit tillräcklig. Kontroller sker i både ytvatten, grundvatten och i processvatten. Även biologiska kontroller kommer att genomföras på verksamhetens utsläpp. Innan driften påbörjas kommer kontroller att ske fyra gånger om året avseende vattenkvaliteten i både ytvatten och grundvatten. Under driften kommer vattenkvaliteten kontrolleras månadsvis, förutom i maj då istället två provtagningar genomförs med hänsyn till vårflödena. Efter att verksamheten avslutas kommer kontroller genomföras månadsvis de två första åren för att sedan övergå till fyra gånger per år i tio år och därefter en gång per år fram till att gruvan varit stängd i 30 år.
88. Under verksamhetens drift föreslås flera provtagningspunkter i bl.a. Hosiojärvi, Östra bäcken och utloppet till Torneälven. I Torneälven tas prover i två stationer, en uppströms forsen Kallokaniva, strax nedströms Östra bäckens utlopp, och ett referensprov tas längre uppströms. Analysresultaten från recipientkontrollen ska jämföras med värdena i HVMFS 2019:25. Resultatet kommer också jämföras med beslutade utsläppsvillkor. Därtill kommer vattennivåer och flödesmätningar jämföras mot bakgrundsdata för att kontrollera effekten under drift samt återhämtningen efter avslutad verksamhet.
89. Talga har föreslagit att slutliga villkor för utsläpp av koppar, nickel och zink från verksamheten ska skjutas upp under en provotid då utsläppen utreds. Under provotiden gäller provisoriska föreskrifter, se avsnitt D.2 i bolagets yttrande 2022-09-01 (aktbil. 243), tillgänglig i finsk översättning genom Bilaga 3 till förevarande

yttrande. Bolaget hänvisar vidare till avsnitt C.3.6 i samma yttrande rörande utsläpp till vatten.

B.7 Påverkan på människor

90. *Rovaniemi miljönämnd har anfört att tillståndsprocessen bör innefatta en tillräcklig bedömning av konsekvenser för människor med anledning av belastning på vattendrag.*
91. Av redovisat material framgår att verksamheten inte kommer att medföra någon nämnvärd påverkan på Torneälven. Denna bedömning innefattar påverkan på människor med anledning av utsläpp till vatten. Bolaget hänvisar vidare till avsnitt B.4 ovan.

B.8 Påverkan på rennäring

92. *Renbeteslagsföreningen och Rovaniemi miljönämnd har anfört att det saknas en bedömning av konsekvenserna för renskötseln på den finska sidan. Renbeteslagsföreningen har anfört att sådana konsekvenser inte kan uteslutas eftersom det inte finns några stängsel mellan länderna som hindrar renarna från att förflytta sig över gränsen till projektområdet, och att skadliga effekter bör förebyggas i samråd med relevant renskötsselförening i området.*
93. Av den utredning Talga har redovisat framgår att påverkan kommer bli relativt liten på renskötseln i de samebyar som ligger närmast den planerade verksamheten. Påverkan kommer ytterligare att mildras genom relevanta åtgärder som kommer att bestämmas i samråd med samebyarna Talma och Gabna enligt det föreslagna villkoret, se avsnitt B.17 i komplettering I 2021-02-19 (aktbil. 69). Verksamheten ligger för långt ifrån den finska gränsen för att det ska föreligga någon risk för påverkan på rennäring i Finland. Detta gäller oavsett om det finns något renstängsel mellan Sverige och Finland. Som framgår av avsnitt B.4 kommer verksamheten inte heller påverka vattenkvaliteten i Torneälven. Någon indirekt påverkan på rennäringen i Finland, med anledning av utsläpp till Torneälven, kan därmed uteslutas. Talga bedömer att det inte finns någon risk för att rennäringen i Finland påverkas av verksamheten. Talga noterar slutligen i denna del att Renbeteslagsföreningen själv i sitt yttrande angett att det inte är sannolikt med påverkan på rennäringen i Finland.

B.9 Efterbehandlingsplan

94. *Naturresursinstitutet har anfört att miljökonsekvensbeskrivningen saknar en beskrivning av det värsta möjliga scenariot, där riskerna för betydande olägenheter efter avslutad gruvdrift realiseras samtidigt.*
95. De resultat som redovisas i avfallskaraktiseringen visar ett konservativt värsta fall av påverkan. Efterbehandlingsstrategin som baseras på dessa resultat är tillräckligt försiktig och konservativ samt uppfyller BAT-principerna i EU:s styrdokument. Alla åtgärder under drift samt i efterbehandlingsplanen är baserade på att utvinningsavfallen kan komma att producera ett surt, metallhaltigt lakvatten. Efterbehandling ska genomföras så att risken för uppkomst av surt lakvatten, mobilisering samt spridning av metaller minimeras. Detta medför att utvinningsavfallet ska täckas kvalificerat, vilket innebär att ingen exponeringsrisk uppkommer. Syftet med efterbehandlingsplanen är att säkerställa att området kan återgå till tidigare markanvändning i så stor utsträckning som möjligt och inte utgöra någon risk för människor, vilda djur eller rennäring samt anpassas till landskapet.

B.10 BAT-slutsatser

96. *Fiskerimyndigheten har anfört att avskärmningen av gråberget och anrikningssanden kommer att påverka utsläppen från gruvan efter att gruvdriften har upphört, och bör vara i enlighet med relevanta BAT-slutsatser.*
97. BAT-slutsatserna har beaktats både i den konceptuella designen av efterbehandlingsplanen och vid dimensioneringen av tätskiktet för täckningen av det kombinerade sand- och gråbergsupplaget. Genom den kvalificerade täckningen kommer de planerade efterbehandlingsåtgärderna för sand- och gråbergsupplaget och dagbrotten att uppfylla BAT både på kort och lång sikt. Kraven enligt BAT ingår i mark- och miljödomstolens prövning av den ansökta verksamheten. Talga anser att det redovisade materialet är i linje med de krav som framgår av GÄK och Esbo-konventionen och hänvisar i övrigt till den engelska sammanställning i efterbehandlingsplanen som beskriver hur efterbehandlingen förhåller sig till relevanta BAT-slutsatser, se Bilaga A i efterbehandlingsplanen (aktbil. 73).

C. Bilagor och översatta handlingar

98. Bolaget ger inte med förevarande yttrande in några nya bilagor som inte tidigare givits in i målet. Ett urval av handlingar i målet, vilka av domstolen respektive bolaget har bedömts som relevanta ur ett gränsöverskridande perspektiv, har tidigare skickats till NTM-centralen inom ramen för GÄK och till Miljöministeriet inom ramen för Esbo-samrådet.
99. De handlingar som har översänts inom ramen för GÄK respektive Esbo presenteras i det följande, i förekommande fall med kommentar i kursiverad stil. I det fall inget särskilt anges har aktuell handling översänts både inom ramen för GÄK och Esbo. Det aktbilagen som anges inom parentes avser aktuell handling i svensk version.
- Ansökan (aktbil. 1)
 - Utdrag ur den tekniska beskrivningen (Bilaga A till ansökan, aktbil. 5)
 - Utdrag ur miljökonsekvensbeskrivningen (Bilaga B till ansökan, aktbil. 15) – *endast översänd inom ramen för GÄK³*
 - Samrådsredogörelsen (Bilaga B1 till ansökan, aktbil. 16) – *endast översänd inom ramen för Esbo*
 - Talgas yttrande 2021-01-04 (aktbil. 65)
 - Talgas komplettering I 2021-02-19 (aktbil. 69)
 - Kompletterande underlag avseende recipientpåverkan (Bilaga K4, aktbil. 77)
 - Talgas komplettering II 2021-10-29 (aktbil. 109)
 - PM komplettering avseende recipientpåverkan med anledning av reviderad utsläppsdata (Bilaga K21, aktbil. 116)
 - Kompletterande underlag avseende omsättningstid Hosiojärvi (Bilaga K22, aktbil. 117)
 - Svar på Länsstyrelsens frågor angående recipientpåverkan (Bilaga K26, aktbil. 121) – *endast översänd inom ramen för GÄK*
 - Talgas skrivelse med bilaga 2022-03-02 (aktbil. 141-142)
 - Talgas yttrande 2022-03-09 (aktbil. 145)
100. Till förevarande yttrande bifogas följande bilagor i finsk översättning, vilka inte tidigare har översänts till Finland inom ramen för varken Esbo eller GÄK. Bolaget föreslår att Bilaga 2 och Bilaga 3 översänds till NTM-centralen respektive

³ Det har nyligen uppmärksamats att Naturvårdsverket av misstag råkat bifoga utdrag ur den tekniska beskrivningen två gånger och följaktligen inte utdraget ur miljökonsekvensbeskrivningen. Bolaget noterar dock att Miljöministeriet trots detta har yttrat sig över utdraget ur miljökonsekvensbeskrivningen (se aktbil. 231, sid 2 samt aktbil. 286 och 287). Miljöministeriet synes således ändå ha tagit del av detta.

Miljöministeriet av domstolen respektive Naturvårdsverket i samband med
förevarande yttrande.

Bilaga 1 Översättning till svenska av aktbil. 231 (ESBO-yttranden).

Bilaga 2 Översättning av Bilaga K12, PM avseende recipientpåverkan (aktbil. 85)

Bilaga 3 Översättning av Talgas yttrande 2022-09-01 (aktbil. 243)

Stockholm den 14 oktober 2022
Talga AB, genom

Joel Mårtensson

Helles Stoytcheva